

## GIREIDI YA 1 U LINGA HA U RANGELA

LUAMBO LWA HAYANI								
CAPS	Bugu ya u shumela ya DBE 1 Gr 1 Nomboro dza Masiṭari	Ṭhoho	Zwikili /Nḍivho	Nyito		Vhuimo ha vhukonḍi	U avhela maraga	Notsi dza mudededzi
				No	Ṭhaluso			
<b>Sia ḷa magudiswa: U thetshesela na u amba</b>								
Gr R T 4 p.57	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Kha vha shumise vhulavhelesi nga tshifhinga tsha nyambedzano ya kiḷasini	Hu nga shumiswa ṭhoho inwe na inwe. Nyambedzano yo ḍowealeho ya kiḷasini na yone i nga shumiswa.	U thetshesela hu si na u khakhisa, u sumbedza ṭhonifho kha muambi, vha tshi sielisana.	1	Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudi nga tshifhinga tsha nyambedzano ya kiḷasini kana nga tshifhinga tsha tshiṭori vha vhone uri mugudi u na zwikili na kana ha na.	Hu sa konḍi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana X Ha koni	Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudi nga tshifhinga tsho ḍowealeho tsha nyambedzano ya ḍuvha na ḍuvha vha nḵwale fhasi zwe vha vhona.
Gr R T 4 p. 57	Bugu ya u shumela ya DBE p. 16 & 17	Kha vha ite nyambedzano nga zwithu zwi songo tsireledzeaho kha tshifanyiso.	U lavhelesa nga vhuronwane kha zwifanyiso vha amba nga tshenzhemo dzo ḍowealeho.	2	Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudi nga tshifhinga tsha nyambedzano ya tshifanyiso vha vhone uri mugudi u na zwikili na kana ha na.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana X Ha koni	Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudi nga tshifhinga tsha nyambedzano ya tshifanyiso vha nḵwale fhasi zwe vha vhona.
Gr R T 4 p. 57	Bugu ya u shumela ya DBE p.15	Mabulazwithihi na mafhambanyi	U livhanyana zwithu zwine zwa tshimbilelana na u	3	Tingeledzani tshithu kha tshifanyiso tshine tshi sa elane.	Ha u konḍa	Khii: ✓ U tevhedza	Kha vha ite nyambedzano nga zwifanyiso zwi re kha

			vhambedza zwithu zwi sa fani.		Talutshedzani phindulo yaṅu.		<ul style="list-style-type: none"> <li>• U tevhedza nyana</li> <li>X Ha koni</li> </ul>	nyito. Kha vha tendele vhagudi vha lavhelese kha tshifanyiso vha kone u tingeledza tshifanyiso tshi sa elani. Mugudi u tea u kona u vha vhudza uri ndi ngani tshi sa elani.
Gr R T 4 p.56	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Nyito ya oraḷa	U pfesesa na u elelwa mutevhe wa mibvumo na maipfi	U thetshelesa na u vhuisa muhumbulo nga u humbula maipfi a sa konḡiho nga u tevhekana hao tsumbo.fana, fura, fara, futa	4	Thetshelesani kha ipfi. Tevhedzelani maipfi.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza • U tevhedza nyana X Ha koni	<i>Kha vha ṅee mugudi mutevhe wa maipfi. Mugudi u tea u kona u zwi dovhola nga wonoyo mutevhe. Kha vha shumise maipfi 4 kha mutevhe.</i>
Gr R T 4 p. 56	Nyito ya Oraḷa/u aamba	Hu nga shumiswa nyimbo na zwidade zwiṅwe na zwiṅwe zwo gudiswaho kha Gr R	U imba nyimbo na zwidade na u ita nyito nga ene muṅe a na vhuḡifulufheli.	5	Mugudi u tea u imba luimbo ngeno a tshi khou ita na nyito.	Hu sa konḡi	Khii: ✓ U tevhedza • U tevhedza nyana X Ha koni	<i>Kha vha tendele vhagudi vha imbe nyimbo dze vha guda kha Gr R vha zwi ite vha tshi dzhenisa na nyito</i>
Gr R T 4 p. 56	Bugu ya u shumela ya DBE p. 20, 21	Kiḷasirumu	U aamba nga ha zwifanyiso zwi re kha phosiṅara, bugu, n.z.	6	Vhagudi vha ita nyambedzano nga zwifanyiso zwi re kha bugu ya DBE vha tshi shumisa ḡivhaipfi yo bveledzwaho kha nyito.	Hu sa konḡi	Khii: ✓ U tevhedza • U tevhedza nyana X Ha koni	<i>Kha vha tendele vhagudi vha ite nyambedzano nga zwithu zwi re kha tshifanyiso vhona vha tshi khou vha sumba ṅḡila. Kha vha ṅwale zwe vha vhona.</i>
Gr R T 4 p. 56	Bugu ya u shumela ya DBE	U kopa na u gera zwifanyiso	U vhekanya zwifanyiso kha tshiṅori	7	Vhagudi vha tea u vhekanya magaraṅa a	Ha u konḡa	Khii:	<i>Kha vha lavhelese vhagudi musi vha tshi</i>

	p. 39	zwa tshitori na u zwi vhilinganya.			zwifanyiso zwa tshitori.		<input checked="" type="checkbox"/> U tevhedza <input type="checkbox"/> U tevhedza nyana <input type="checkbox"/> Ha koni	khou vhekenya magaraṅa nga mutevhe wone. Mudededzi a nga sumbedza ṅdila.
Gr R T 4 p. 56	Bugu ya u shumela ya DBE p. 22	Tshilimo na Vhuria	U vhambedza zwithu zwine zwa tshimbilelana	8	Vhagudi vha tea u tingeledza zwiambaro zwine ra ambara nga tshilimo nga muvhala mutswuku na zwiambaro zwine ra ambara vhuria nga muvhala wa lutombo.	Ha vhukati	Khii: <input checked="" type="checkbox"/> U tevhedza <input type="checkbox"/> U tevhedza nyana <input type="checkbox"/> Ha koni	Kha vha ṅee vhagudi ndaela. Mugudi u tea u ita nyito e eṅhe.

**LUAMBO LWA HAYANI**

CAPS	Bugu ya u shumela ya DBE 1 Gr 1 Nomboro dza Masiṅari	Ṱhoho	Zwikili /Nḍivho	Nyito		Vhuimo ha vhukonḍi	U avhela maraga	Notsi dza mudededzi
				No	Ṱhaluso			
<b>Sia ḷa magudiswa: Nḍivho ya mibvumo</b>								
GR R T 4 P 59	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Nyito ya oraḷa	Tshidade/luimbo luṅwe na luṅwe lwo ḍowealeaho.	U topola maipfi a re na pfanapehedzo kha zwidade na nyimbo dzo ḍowealeaho.	1	Kha vha vhalele vhagudi tshidade/ vha imbe luimbo. Kha vha vhudzise vhagudi uri ndi afhio maipfi a re na pfanapehedzo?	Ha u konḍa	Khii: <input checked="" type="checkbox"/> U tevhedza <input type="checkbox"/> U tevhedza nyana <input type="checkbox"/> Ha koni	Kha vha lavhelese vhagudi musi vha tshi khou ita zwidade/nyimbo. Kha vha ṅwale nga ha vhuḍifulufheli ha mugudi.
GR R T 4 p. 59	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Nyito ya oraḷa	Ṱhoho iṅwe na iṅwe.	U thoma u ḍivha uri maipfi o itwa nga mibvumo.	2	Kha vha ṅee vhagudi maipfi. U tea u ḷi	Ha vhukati	Khii: <input checked="" type="checkbox"/> U tevhedza	Kha vha ṅee mugudi muthihi maipfi a no swika 3 uri a a kwashekanye.

					kwashékanya ǀa bva mibvumo. Tsumbo: sea s-e-a		● <i>U tevhedza nyana</i> <i>X Ha koni</i>	Mugudi muñwe na muñwe u tea u wana maipfi a sa fani u itela uri vhagudi vha songo kopelana.
GR R T 4 p. 59	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Nyito ya oraǀa	ǀhoho inwe na inwe.	U khethekanya maipfi a madungo manzhi a bva dungo ǀithihi.	3	Kha vha ñee vhagudi maipfi. Vhagudi vha tea u vhandela zwanǀa madungo a re kha maipfi. Tsumbo; tshi –mbi -la	Hu sa konǀi	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedza nyana</i> <i>X Ha koni</i>	Kha vha ñee mugudi muthihi maipfi a no swika 3 uri a a kwashékanye. Mugudi muñwe na muñwe u tea u wana maipfi a sa fani u itela uri vhagudi vha songo kopelana.
GR R T 4 p.59	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Nyito ya oraǀa	ǀhoho inwe na inwe.	U khethekanya mafhungo a oraǀa a bva maipfi o ǀi imisaho.	4	Kha vha ñee vhagudi mafhungo. Vha tea u kona u vha vhudza uri maipfi a re kha fhungo ndi afhio.	Ha u konǀa	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedza nyana</i> <i>X Ha koni</i>	Kha vha ñee mugudi muñwe na muñwe fhungo ǀine a ǀo ǀi khethekanya ǀa bva maipfi.
<b>Sia ǀa magudiswa: U bveledza u vhala</b>								
GR R T 4 p. 58	Bugu ya u shumela ya DBE p. 14	Kulilele kwa phukha	U ǀoǀa u ǀivha nga u pfa na u vhona mañwe maǀedere na pfalandoǀhe dzi re mathomoni a maipfi.	1	Ambani tshifanyiso ni vhudze mudededzi uri tshifanyiso tshinwe na tshinwe tshi thoma nga mubvumo ufhio.	Ha vhukati	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedza nyana</i> <i>X Ha koni</i>	Kha vha ite nyito nga zwigwada zwiǀuku vha ñwale fhasi zwe vha vhona kha mugudi muñwe na muñwe.
GR R T 4 p.58	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Kha vha ite nyito ya oraǀa	ǀhoho inwe na inwe.	U saukanya maipfi o ambiwaho nga tshifhinga tsha oraǀa na u dovha hafhu u a fhaǀa.	2	Kha vha ñee vhagudi mibvumo uri vha kone u i ǀumanya. Tsumbo:	Ha vhukati	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedza nyana</i>	Kha vha ñee mugudi muthihi maipfi 3 uri a a saukanye na u a fhaǀa.

			tsumbo: s-e-a sea		mudededzi uri s-e-a mugudi a ri "sea"		<i>X Ha koni</i>	
GR R T 4 p.58	Kha vha tumanye na nyito 6 (U thetshesela na u amba) – DBE p. 20, 21	Ṭhoho inwe na inwe.	U ṭoḡa u ḡivha zwithu zwine zwa ḡivhea kha zwifanyiso. – u vhala bugu dza zwifanyiso.	3	Mugudi u tea u kona u topola zwithu kha tshifanyiso.	Hu sa konḡi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha tendele mugudi a ambe nga zwithu zwi re kha tshifanyiso vhone vha tshi khou sumba nḡila. Kha vha n̄wale zwe vha vhona.</i>
GR R T 4 p.58	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Kha vha lavhelese mugudi nga tshifhinga tsha u vhala.	Ṭhoho inwe na inwe yo dzudzanyelwaho u vhala.	U fara bugu nga nḡila yone.	4	Mugudi u tea u fara bugu nga nḡila yone nga tshifhinga tsha nyito dza u vhala.	Hu sa konḡi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha lavhelese vhagudi nga tshifhinga tsha u vhala kana musi vha tshi khou vhala kha khona ya u vhala vha n̄wale mawanwa avho.</i>
GR R T 4 p.58	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Kha vha lavhelese mugudi.	N̄ne mun̄e.	U kona u ḡivha dzina ḡawe na a vhagudiswa ngae vha kiḡasini.	5	Kha vha n̄ee vhagudi tshikhala tsha u nga kona u ḡivha madzina avho na a vhagudiswa ngavho tsumbo; kha vha vha tendele vha phakhele bugu.	Ha u konḡa	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha tendele vhagudi vha sielisane u phakhela bugu kiḡasini vha vha lavhelese u vhona uri ndi vhafhio vhane vha kona u topola madzina avho na a vhan̄we.</i>
GR R T 4 p.58	A hu na nyito kha bugu ya DBE. Kha vha shumise magaraḡa a mutevhe sa kha tsumbamashume le a u	Ṭhoho inwe na inwe.	U ḡalutshedza zwifanyiso na u vhekanya zwifanyiso nga mutevhe u sika tshiḡori.	6	Shumisani mutevhe wa magaraḡa manwe na manwe u bva kha tshiḡori. Mugudiswa u tea u vhekanya magaraḡa nga mutevhe wone.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha ite nyito nga zwigwada zwiḡuku vha n̄wale uri ndi vhagudi vhafhio vha no kona u vhekanya magaraḡa nga mutevhe wone.</i>

	khwaṭhisedza luambo.							
Gr R T 4 p.58	Bugu ya u shumela ya DBE p.51	Ṭhoho inwe na inwe yo dzudzanyelwaho u vhala na vhagudi.	U shumisa gwati la bugu khathihi na nyolo u humbulela muṭodo wa tshiṭori.	7	Kha vha ite nyambedzano ya gwati la bugu ine ya khou shumiswa kha u vhala na vhagudi. Kha vha tendele vhagudi vha vha vhudze zwine vha humbula uri zwi ḡo bvelela kha tshiṭori.	Hu sa konḡi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedza nyana X Ha koni	<i>Kha vha ite iyi nyito nga zwigwada zwikuṭuku. Kha vha tendele vhagudi vha sielisane u vha vhudza zwine vha humbula uri zwi khou bvelela kha tshiṭori.</i>
<b>Magudiswa: U vhala na vhagudi</b>								
GR R T 4	A huna nyito ya kha bugu DBE. Kha vha lavhelese musi hu tshi khou vhaliwa na vhagudi.	Ṭhoho inwe na inwe yo dzudzanyelwaho u vhala na vhagudi.	U difhelwa nga u dzhenelela kha nyito dza u vhala na vhagudi.	1	Kha vha ite zwa u vhala na vhagudi vha na vhagudiswa vha tshi khou vha lavhelesa.	Hu sa konḡi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha mugudiswa musi vhagudiswa vha kha ngudo ya vhala na vhagudi na u rekhoda mawanwa</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE	U shumisa ṭhoho inwe na inwe yo dzudzanyelwaho u vhala na vhagudi.	U humbulela mvelelo dza tshiṭori nga u tou sedza kha zwifanyiso.	2	Kha vha vhudzise mbudziso nga tshifhinga tsha u vhala ha u rangela u vhona uri ndi ufho mugudiswa ane a kona u humbulela mvelelo ya tshiṭori.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha hu vhe na nyito ya tshigwada tsha vhagudi . Vha litshe vhagudiswa vha tshi ita vha tshi humela kha u humbulela tshiṭori. Vha rekhoda mawanwa.</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE	Ṭhoho inwe na inwe zwi tshi bva kha bugu yo nangiwaho.	U ola tshifanyiso u ṭalutshedza muhumbulo muhulwane wa tshiṭori.	3	Kha vha shumise bugu inwe na inwe kha vhagudiswa ine vha vha vho no i vhala. Kha vha	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha zwe vhagudiswa vha ola. Zwifanyiso zwa vhagudiswa zwi tea u</i>

					ñwale t̄ho ho ya tshiṭori kha bodo. Vhagudiswa kha vha kope t̄ho ho vha kone u ola muhumbulo muhulwane wa tshiṭori.			<i>divhonadza kha zwe vhagudiswa vha vhalala kha tshiṭori..</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE	Bugu inwe na inwe yo dzudzanyelwaho u vhalala na vhagudi.	U vhalala manwalwa o hudzwaho.	4	Kha vha ite ngudo ya u vhalala na vhagudi. Vha tendele vhagudiswa u vhalala navho musi vha tshi khou ita ngudo ya u vhalala na vhagudi.	Hu no konḁa	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhalavhelesi kha vhagudiswa musi vha kha ngudo ya u vhalala nga vhagudi na u rekhoda mawanwa</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE	Mbudziso dzi no bva kha bugu yo shumiswaho kijasini.	U fhindula mbudziso wo ḁi tika nga liñwalwa lo vhalaliwaho.	5	Kha vha vhudzise mbudziso kha vhagudiswa vho ḁitika nga u vhalala na vhagudi kha liñwalwa.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha tendelae mugudiswa muñwe na muñwe a kone u fhindula mbudziso dzimbili zwazwo.</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE	U shumisa zwiṭori.	U ita nyambedzano nga ha vhabvumbedzwa vha tshiṭori, na u ñea muhumbulo.	6	Kha vha tendela vhagudiswa vha tshi dzhenelela kha nyambedzano ya tshiṭori. Nyambedzano i langiwe.	Hu sa konḁi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha lavhelese vhagudiswa musi vha kha nyambedzano na u rekhoda mawanwa</i>
<b>Magudiswa : Muñwalo</b>								
GR R T 4	U ṭanganyisa na nyito 3 (Kha vha ñwala) p.9 – Kha	A huna t̄ho ho yo tou teaho.	Zwikili zwa musudzuluwo wa misipha miṭuku	1	Kha vha ñea vhagudiswa nyito inwe na inwe ya u ñwala na u	Hu sa konḁi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana	<i>Kha vha vhe na vhalavhelesi musi vhagudiswa vha kha nyito dzo</i>

	vha lavhelese lavhelesa				lavhelesa tshikili tsha u sudzuluwa musi vha tshi khoudzi shuma.		<i>X Ha koni</i>	<i>fhambanaho. Vha sedze hafhu na kha kufarele kwa penisela na zwiinwe vho.</i>
GR R T 4	Bugu ya u shumela ya DBE p. 5	Muvhili wanga	U shumisa zwigero u gera zwifanyiso zwo pendelwaho nga mitalo midenya.	2	Kha vha ri vhagudiswa vha gera zwanda na milenzhe. Vha i nambatedze kha tshifanyiso. Vha ole tshifhaṭuwo na u khaṭara kha tshifanyiso.	Ha vhukati	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedzanyana</i> <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi musi vhagudiswa vha tshi khou ita nyito. Kha vha levhelese kufarele kwa zwigero, vhudele na uri mugudiswa u a kona u nambatedza mirado ya muvhili fhethu hone naa.</i>
GR R T 4	Kha vha ṭanganyisa na zwikili zwa vhutshilo	U posa na u gavha bola	U bvedza vhuṭumani ha tshanda na maṭo nga kha mutambo tsumbo u posa na u gavha bola, u ola, u pennda	3	Kha vha tendele vhagudiswa vha posane na u gavhiselana bola.	Hu sa konḁi	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedzanyana</i> <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi nga tshifhinga tsha ngudo ya nyonyoloso na u ṅwala mawanwa. Mugudiswa muṅwe na muṅwe kha wane tshifhinga tsho teaho tsha u posa na u gavha bola.</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE	Iṅwe na iṅwe	U kopolola phetheni, maipfi na maḁedere nga nḁila yone.	4	Kha vha ṅee vhagudiswa nyito ya muṅwalo. Vha vha tendela u kopolola phetheni, maḁedere na maipfiL	Hu sa konḁi	Khii: ✓ <i>U tevhedza</i> ● <i>U tevhedzanyana</i> <i>X Ha koni</i>	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudiswa nga tshifhinga tsha muṅwalo. Kha vha lavhelese kufarele kwa penisela, vhudele na vhukoni ha kopolola phetheni,</i>



								maledere na maipfil nga ndila yo teaho.
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE. Kha vha lavhelesa vhagudi musi hu tshi khou ita nyito inwe na inwe ya u nwala.	A huna thoho yo tiwaho	U shumisa tshumiswa dza u nwala dzo fhambanaho, dzi shumiswa nga vhuqifhulufheli.	5	Kha vha nee nyito ya muñwalo muñwe na muñwe na u vha lavhelesa vha tshi khou ita	Hu sa konḁi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha ye phanḁa na u lavhelesa vhagudiswa musi vha kha nyito ya u nwala.</i>
GR R T 4	Bugu ya u shumela ya DBE p. 6,7	Muvhili wanga	U fara khirayoni nga ndila yo teaho hu tshi sumbedzwa u ḁowedza tshanḁa tshithihi kha u nwala (tshamonde/tshauḁa tshi no khou shumesa)	6	Kha vha tendele mugudiswa a vhea tshanḁa tshawe tsha monde/tshauḁa kha bugu na u tevhezela nga nḁa hatsho.	Hu no konḁa	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha mugudiswa musi a tshi khou thireiselala tshanḁa tshawe. Vha vhe na vhuḁanzi ha uri ndi tshifhio tshanḁa tsho shumiswaho u thereselwa. Vha vhe na lavhelesi wa vhona arali mugudiswa a na kufarele kwone kwa penisela.</i>
<b>Magudiswa: U nwala</b>								
GR R T 4	Bugu ya u shumela ya DBE p. 31	Muvhili wanga.	U ola kana u pennda tshifanyiso u itela u pfukisa mulaedza.	1	Mugudiswa kha ḁiole ene muḁe.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha mugudiswa musi vha tshi khou ḁiola vhone vhaḁe . Vha sedze kusiele kha tshikhala, kushumisele kwa</i>

								<i>mivhala, kufarele kwa penisela</i>
GR R T 4	Bugu ya u shumela ya DBE p. 10	A huna t̄hoho yo tiwaho	U kopolola maḷedere ane a ḍivhea kha dzina ḷa ene muṅe u imela muṅwalo.	2	Kha vha ri a tingeledza ipfi ḷa u thoma ḷa dzina ḷawe. A tingeledze na maṅwe maipfi a dzina ḷawe. A ṅwale dzina ḷawe.	Hu no konḍa	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha lavhelese kufarele kwa penisela, kusiele kwa tshikhala, kufhaṭele kwa maḷedere na vhukoni ha u ṅwala dzina ḷawe.</i>
GR R T 4	Bugu ya u shumela ya DBE p. 9	A huna t̄hoho yo tiwaho	U ṅwala zwi tshi bva tshandani tshamonde zwi tshi ya kha tshauḷa na u bva ṅṅha zwi tshi ya fhasi.	3	Kha ole mudali wa baḷoni ḷiṅwe na ḷiṅwe. A ole tsha u fara tsha ḷegere ḷiṅwe na ḷiṅwe. Kha vha ri a thuse ṅotshi/tshisusu u wana ḷiluvha.	Hu sa konḍi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudiswa musi vha tshi khou ita nyito u vhona arali vha tshi thoma kha tshamonde na u tevhedza mutalo u bva ṅṅha u ya fhasi.. Kha vha ṅwale mawana.</i>
GR R T 4	A huna nyito kha bugu ya DBE. Kha vha lavhalese mugudiswa musi a tshi ṅwala zwi bvaho kha bodo.	T̄hoho iṅwe na iṅwe.	U kopolola zwo ṅwalwaho zwi tshi bva kha vhupo.	4	Kha vha tendele vhagudiswa vha kopolole t̄hoho u bva kha bodo vha ole tshifanyiso.	Hu sa konḍi	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha t̄anganyisa na nyito ya u vhala na vhagudi nr 3 na u lavhelesa musi vhagudi vha tshi khou kopolola ḷiṅwalwa na u ola.</i>
GR R T 4	Bugu ya u shumela ya DBE p. 46	Khontsathi.	U bvedza muhumbulo kha bugu ya mafhungo ya kiḷasini.	5	Vhagudiswa vha t̄alutshedza zwithu zwi re kha tshiṭori na u ita tshiṭori tshavho vhone vhaṅe.	Ha vhukati	Khii: ✓ U tevhedza ● U tevhedzanyana X Ha koni	<i>Kha vha vhe na vhulavhelesi kha vhagudiswa musi vha tshi khou ita nyambedzano ya tshianyiso. Vha</i>

									rekhode zwo vhonalaho kha mugudiswa muñwe na muñwe. Vha vha na vhuṭanzi uri mugudiswa muñwe na muñwe o ñewa tshifhinga tsha u amba muhumbulo wa tshifanyiso.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

<b>TSUMBAMASHUMELE YO DZINGINYIWAHO YA U LINGA HA U RANGELA</b>	
<b>*Vha humbelwa u ḡivha uri heyi ndi tsumbamashumele yo dzinginyiwaho. Nyito dzo lingwaho nga u tou lavhelesa dzi tea u shuma hu si na maimo dzi songo ima dzi dzoṭhe.</b>	
<b>DUVHA</b>	<b>NYITO</b>
<b>1</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>U thetshesela vha sa dzhenelelwi, vha tshi ṭhonifiwa, vha tshi sielisana. (<b>Hu si na u ima</b>)</li> <li>U topola maipfi a no rhaima na zwidade na nyimbo dzo ḡowealeho.</li> <li>U humbulela mawanwa a tshiṭori nga u sedza kha zwifanyiso.</li> <li>U fara khirayoni nga ṅḡila yo teaho na u sumbedza tshanda tsho fanelwaho u tendelwa u shuma (tshamondet/tshauḡa tshi no shumesa) (<b>Hu si na u ima</b>)</li> </ul>
<b>2</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>U sedza zwavhuḡi kha tshifanyiso na u amba nga ha tshenzhemo yo ḡowealeho</li> <li>U zwilimuwa uri maipfi o itwa nga mibvumo.</li> <li>U ola tshifanyiso u ṭalutshedza muhumbulo muhulwane wa tshiṭori.</li> <li>U ola kana u pennda tshifanyiso hu u pfukisa mulaedza.</li> </ul>
<b>3</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>U livhanyisa zwithu zwi no tshimbilelana na u vhambedza zwi sa fani.</li> <li>U vhala ḡiñwalwa ḡo tatamudzwaho.</li> <li>U kopolola maḡedere ane a ḡivhea kha dzina ḡa ene muṅe u imela muñwalo.</li> </ul>

4	<ul style="list-style-type: none"> <li>● U thetshesela u vhuisa muhumbulo nga u humbula maipfi a sa kongiho nga u tevhekana hao tsumbo.fana, fura, fara, futa</li> <li>● U khethekanya mafhungo a oraḷa a bva maipfi o ḡi imisaho.</li> <li>● U fhindula mbudziso o ḡi tika nga ḷiḡwalwa ḷo vhaliwaho</li> <li>● U ḡwala zwi tshi bva kha tshamonde zwi tshi ya kha tshauḷa na u bva ḡḡha zwi tshi ya fhasi.</li> </ul>
5	<ul style="list-style-type: none"> <li>● U imba nyimbo na zwidade a ita nyito nga ene muḡe a na vhuḡifhinduleli.</li> <li>● U fara bugu nga ḡila yone. <b>(Hu si na u ima)</b></li> <li>● U ita nyambedzano dza vhabvumbedzwa kha tshiḡori na u ḡea muhumbulo</li> <li>● U kopolola zwo ḡwalwaho zwi tshi bva kha vhupo.</li> </ul>
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>● U amba nga ha zwifanyiso zwi re kha phosiḡara, bugu n.z</li> <li>● U ḡalukanya zwithu zwine vha zwi ḡivha zwi re kha zwifanyiso – vhalani bugu dza zwifanyiso.</li> <li>● Zwikili zwa musudzuluwo wa misipha miḡuku <b>(Hu si na u ima)</b></li> <li>● U bveledza muhumbulo kha bugu ya mafhungo ya kiḷasini.</li> </ul>
7	<ul style="list-style-type: none"> <li>● Mutevhe wa zwifanyiso kha tshiḡori</li> <li>● U ḡalukanya dzina ḷawe na a vhagudiswa ngae kiḷasini.</li> <li>● U shumisa zwigero u gera zwifanyiso zwo pendelwaho nga mitalo midenya.</li> </ul>
8	<ul style="list-style-type: none"> <li>● U livhanyisa zwithu zwi no tshimbilelana</li> <li>● U ḡalutshedza zwifanyiso na mutevhe wa zwifanyiso u tshi khou ita tshiḡori. Vhuḡumani ha tshandḡa na maḡo nga kha u tamba tsumbo, u posa na u gavha, u ola, u pennda</li> </ul>
9	<ul style="list-style-type: none"> <li>● U ḡalukanya nga u amba na u vhona dziḡwe dza themba thangeli na pfalandoḡhe mathomoni a madzina o ḡowealeho.</li> <li>● U kona u shumisa gwati ḷa bugu na nyolo u humbulela tshiḡori.</li> <li>● U kopolola phetheni, maipfi na maḷedere nga ḡila yo teaho.</li> </ul>
10	<ul style="list-style-type: none"> <li>● U saukanya maipfi nga u tou amba na u a fhaḡa hafhu. Tsumbo s-e-a sea</li> <li>● U ḡifhelwa nga u dzhenelela kha nyito dza u vhala na vhagudi. <b>(Hu si na u ima)</b></li> <li>● U kona u shumisa zwishumiswa zwo fhambanaho zwa u ḡwala na u zwi shumisa u na vhuḡifhinduleli <b>(Hu si na u ima)</b></li> </ul>

**U LINGA HA U RANGELA 2021  
LUAMBO LWA HAYANI GR. 1**

TSHIKILI	U THETSHELESA NA U AMBA								MIBVUMO/FONIKI				U VHALA													
													U BVELEDZA U VHALA						U VHALA NA VHAGUDI (nyito ya kijasi yothe hu na mugudisi)							
													1						2						1	
VHEGE																										
NYITO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Khii: Zwe mugudi a wana ▣ U tevhedza ● U tevhedza nyana X Ha koni	U theshelesa hu si na u khakhisa, u sumbedzwa thonitho kha muambi, vha tshi sielisana.	U lavhelesa nga vhuronwane kha zwifanyiso vha amba nga ha tshenzhemo.	U livhanya zwifhu zwine zwa tshimbelelana na u vhambedza zwifhu zwi sa fani.	U theshelesa kana u elwa mievhe ya maipfi a sa kongi. tsumbo; fana, lura, fara, futa.	U imba nyimbo na zwidade na u dzhenisa nyito nga ene mupe hu na vhuifhinduleli.	U amba nga zwifanyiso kha phosijara, bugu na n.z.	U vhekanya zwifanyiso kha tshijori.	U vhambedza zwifhu zwine zwa tshimbelelana.	U topola maipfi a no raima kha zwidade na nyimbo dzo gowealeaho.	U kona u givha uri maipfi o itwa a tshi bva kha mibvumo.	U khhekanya maipfi a madungo manzhi a bva dungo jithi.	U khhekanya mafhungo a oraja a bva maipfi o gi imisaho.	U tgi vha nga u pla na u viona manwe malegere na plandothe dzi re mathomoni a maipfi o gowealeaho.	U saukanya maipfi o ambiwaho nga tshifhinga tsha oraja na u dovha hafhu u a fhafa. tsumbo; s-e-a sea	U topola zwifhu zwine zwa givhea kha zwifanyiso. – u vhalo bugu dza zwifanyiso.	U fara bugu nga ngila yone.	U kona u topola dzina jawe na a vha gudi swa ngae vha kijasini.	U jalushedza zwifanyiso na u vhekanya zwifanyiso nga mutevhe u sika tshijori.	U shumisa gwati ja bugu khathini na nyolo u humbulela mujogo wa tshijori.	U giffireliwa nga u dzhenela kha nyito dza u vhalo na vha gudi.	U humbulela mvelelo dza tshijori nga u tou sezza kha zwifanyiso.	U oia tshifanyiso u jalushedza muhumbulo muhulwane wa tshijori.	U vhalo manwalwa o hudzwaho.	U fhindula mbudziso o gi tika nga jinwalwa jo vhaliwaho.	U ita nyambedzano nga ha vhabvumbudzwa vha tshijori na u pea muhumbulo.	

### U LINGA HA U RANGA 2021

#### LUAMBO LWA HAYANI GR. 1

TSHIKILI	MUŊWALO						U ŊWALA					
VHEGE	1			2			1			2		
NYITO	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	
Khii: Zwe mugudi a wana ▮ U tevhedza ● U tevhedza nyana X Ha koni	Zwikili zwa musudzuluwo wa misipha miŋuku	U shumisa tshigero u gera zwifanyiso zwo pendeliwaho nga mutalo mudenya.	U bvedza kushumisele kwa maŋo na tshang'a nga u tamba e.g. u gavha na u posa, u ola, u pennda	U kopolola phetheri, maipfi na maŋedere nga ng'ila yone.	U kona u shumisa zwishumiswa zwa u ŋwala zwo fhambanaho na u zwi shumisa hu na vhuŋifulufheli.	U sumbedza dzangalelo la tshang'a tshine a tea u tshi shumisa, hu shumesa tshamonde/tshaula	U ola na u pennda tshifanyiso u pfukisa mulateza.	U kopa maipfi o doweleaho kha madzina avho u itela u sumbedza munwalo.	U ŋwala zwi tshi bva kha tsha monde zwi tshi ya kha tshaula na u bva nŋha zwi tshi ya fhasi	U kopolola zwo ŋwalwaho zwi tshi bva kha vhuŋo.	U bvedza mihumbulo kha bugu ya mafungo ya kjisini.	<b>U ENGEDZEDA (RIMAKISI) (HUNE ZWA KONADZEA)</b>

